

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 1996-1997

1 juli 1997

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING EN WETENSCHAPSBELEID

Interpellatie van de heer Jaak Gabriels tot de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over studieopdrachten van de Vlaamse regering

Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

Dinsdag 1 juli 1997

VOORZITTER : De heer Gilbert Vanleenhove

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.19 uur.*

Interpellatie van de heer Jaak Gabriels tot de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over studieopdrachten van de Vlaamse regering

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Gabriels tot de heer Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over studieopdrachten van de Vlaamse regering.

De heer Gabriels heeft het woord.

De heer Jaak Gabriels : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, collega's, dames en heren, jaarlijks worden heel wat studieopdrachten uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse en de federale regering. Vanzelfsprekend zal ik het hebben over de studieopdrachten die onder de bevoegdheid van de Vlaamse regering vallen.

Al jaren maakt het Rekenhof opmerkingen over die opdrachten. Doorgaans zijn dat opmerkingen over het pas a posteriori afsluiten van de overeenkomst, het verlenen van voorschotten, het in rekening brengen van de aankoop van investeringsgoederen voor de opdrachten, het inbrengen van de werkingskosten die niet inherent zijn aan de uitvoering van de overeenkomst of het niet voldoende staven van schuldvorderingen met uitgavenbewijzen, wat het risico op dubbele betaling in de hand werkt.

Op 24 november 1994 vroeg ik als van lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers de eerste voorzitter van het Rekenhof om bijkomende gege-

vens over de overheidsuitgaven voor alle studieopdrachten op federaal en Vlaams niveau. De Vlaamse overheid liet en laat zich niet onbetuigd. In de periode van 1994 tot 1996 werden in opdracht van de Vlaamse regering voor bijna 2 miljard frank studieopdrachten uitgevoerd. De afgelopen drie jaar werd in Vlaanderen jaarlijks gemiddeld 659 miljoen frank besteed aan studieopdrachten.

Die opdrachten zijn aan de wet op de overheidsopdrachten gehouden. Ze worden in hoofdzaak onderhands gegund aan drie groepen van actoren : universitaire instellingen of interuniversitaire projectgroepen ; privé-studie, advies- en managementbureaus ; en verenigingen en VZW's allerhande. Minstens een derde van de studieopdrachten wordt door de universiteiten uitgevoerd. Opvallend daarbij is dat de KUL, de VUB en de RUG samen 83,5 percent van alle opdrachten toegewezen kregen. Andere universiteiten moeten het met heel wat minder stellen. Ze zijn natuurlijk ook kleiner, maar het LUC moet zich tevreden stellen met 4,1 percent. Daarnaast voeren universitaire instellingen via aanverwante organisaties of universitaire ziekenhuizen ook nog studieopdrachten uit.

De universiteiten krijgen dus jaarlijks voor honderden miljoenen frank overheidsgeld toebedeeld. Vaak vindt men hierbij dezelfde namen van begunstigde professoren of departementen terug. Het valt te vrezen dat achter de verdeling van overheidsopdrachten een heel lobbywerk schuilgaat, waarbij ministers bevriende universiteiten en professoren met gulle hand bedelen. Kritische en intelligente meningen worden daardoor met overheidsmiddelen ingekocht. Zeker in het huidige klimaat van politieke twijfel en aversie ten aanzien van de overheid in het algemeen, is het muilkorven van een kritische stem en in het ergste geval de verknechting van de Vlaamse intelligentsia ongetwijfeld een gevaarlijke aanfluiting van onze democratische rechtstaat. Inzake de opportuniteit en de doelmatigheid van deze studies is nauwelijks enige

Gabriels

vorm van controle ingebouwd. Het is onduidelijk in hoeverre er met de conclusies van al deze studies effectief rekening wordt gehouden in het beleid.

Als we de begunstigen verder doorlichten, zien we dat de tweede groep, die ook een derde van de opdrachten krijgt, de externe studie-, advies- en managementbureaus of deskundige privé-bedrijven zijn. De gunning gebeurt meestal onderhands. Andersen Consulting kreeg in de periode van 1994 tot 1996 veruit de meeste studieopdrachten toegevoerd voor een totaalbedrag van bijna 321 miljoen frank. Ook voor deze studies is nauwelijks een doelmatigheidscontrole ingebouwd.

De derde categorie van begunstigen bestaat uit allerhande VZW's en andere instellingen of overheidsinstanties. Ook zij krijgen ongeveer een derde van de studieopdrachten.

Zoals ik al zei, is er ongeacht de begunstigde of het bedrag van de studie vaak geen controle over de opportuniteit van de opdrachten, ook al gaat het om honderden miljoenen frank. Van een effectieve kosten-batenanalyse is meestal geen sprake. Studieopdrachten vanwege de Vlaamse regering worden zelden of nooit door de Vlaamse administratie aan een lagere kostprijs verricht. Dit valt te betreuren in het kader van de door de Vlaamse regering aangekondigde opwaardering van de administratie.

Systematisch verantwoordend de Vlaamse ministers deze beslissingen met het argument er binnen de administratie onvoldoende gekwalificeerd personeel aanwezig is. Nochtans zijn heel wat manuren besteed aan de reorganisatie en bijscholing van de ambtenarij. Ook op het vlak van de scholingsgraad van het personeel werden diverse inspanningen geleverd. In 1996 was 21 percent van het personeel universitair geschoold, in tegenstelling tot 17 percent in 1991. Bovendien nemen steeds meer personeelsleden deel aan vormingsdagen. Hiervoor werd in 1995 door de Centrale Vlaamse Administratie 385,5 miljoen frank besteed aan vormings- en ontwikkelingscapaciteiten.

De vragen waarop ik een duidelijk antwoord zou willen krijgen, zijn de volgende. Ten eerste worden er jaarlijks door de Vlaamse ministers honderden miljoenen frank aan die opdrachten besteed. Het Vlaams Parlement kan noch rechtstreeks noch onrechtstreeks – via het Rekenhof – controle uitvoeren op de opportuniteit. Wie beslist over de

opportuniteit van de studies ? Wie controleert dat ?

Ten tweede heeft het Vlaams Parlement, eens de studie is uitgevoerd, geen controle op de doelmatigheid en effectiviteit van de resultaten en bevindingen met betrekking tot het gevoerde beleid van de Vlaamse regering. Wie voert er controles uit naar de doelmatigheid ? Wie controleert wat er met al deze studies in de praktijk wordt gedaan ?

Ten derde kregen de universiteiten in de jaren 1994 tot 1996 voor 557 miljoen frank aan onrechtstreekse overheids subsidies in de vorm van studieopdrachten toebedeeld. De verdeelsleutel hiervan is niet altijd even doorzichtig of duidelijk. Waarom worden deze middelen niet rechtstreeks aan de universiteiten uitgekeerd, om bijvoorbeeld het wetenschappelijk onderzoek te ondersteunen in functie van de reële behoeften van de overheid of het bedrijfsleven ?

Ten vierde vraag ik me af waarom de eigen administratie, die toch een steeds hogere scholingsgraad kent, zo weinig wordt ingeschakeld om de studieopdrachten uit te voeren. Is er, ondanks de aanzienlijke inspanningen dienaangaande van de jongste jaren, nog altijd een gebrek aan gekwalificeerd personeel ? Waarom wordt daaraan desgevallend niet verholpen ?

Ten vijfde zou ik graag weten wie beslist om studieopdrachten toe te wijzen aan VZW's en andere instellingen. Waaruit blijkt hun vakkennis of ervaring inzake de studieopdrachten ? Wordt dit terdege nagegaan en door wie ?

Ik vraag u om een duidelijk antwoord, mijnheer de minister-president, onder meer met het oog op een transparanter beleid.

De voorzitter : Minister-president Van den Brande heeft het woord.

Minister-president Luc Van den Brande : Mijnheer de voorzitter, collega's, mijnheer Gabriels, ik zal zo helder mogelijk antwoorden. Ik beantwoordde reeds eerder analoge schriftelijke vragen. Ik som ze u even op : op 12 februari 1996 was er een vraag van de heer Taylor, op 6 juni 1996 een vraag van de heer Beysen, op 3 oktober 1996 waren er vragen van de heren Vermeiren, Suykerbuyk, Gabriels en Van Nieuwenhuysen, en op 4 maart jongstleden was er een vraag van de heer Dewinter.

Ik begin met uw eerste vraag. Studieopdrachten worden toegekend volgens de procedure van leve-

Van den Brande

ring van diensten of via een onderhandse gunning. Deze procedure zit vervat in de wetgeving op de overheidsopdrachten. De betalingen gebeuren via een voorafgaand visum van het Rekenhof. Ook de andere interne controlemechanismen, zoals de Inspectie van Financiën en de controle door de vastleggingen, moeten vanzelfsprekend worden gerespecteerd.

In de begroting zijn een aantal basisallocaties opgenomen waarop studies worden aangerekend. Vermits de begroting alle elementen inhoudt die enkel door goedkeuring van het parlement uitvoering kunnen krijgen, wordt er vaak verwezen naar de voorgenomen studies. Over de domeinen bijvoorbeeld die ik rechtstreeks onder mijn bevoegdheid heb, vinden geregeld thematische bevragingen in de betrokken commissie plaats.

De resultaten van de studies worden bekendgemaakt en in een aantal gevallen aan het Vlaams Parlement bezorgd. De studies in verband met doelmatigheidsanalyse en sectorale prestatiebegrotingen en de implementatie ervan in bepaalde departementen van de Vlaamse Gemeenschap en de VOI's, werden in bepaalde gevallen zelfs begeleid door parlementsleden zelf.

Deze studies hebben tot doel de doorzichtigheid van het regeringsbeleid te vergroten door effectiviteits- en efficiëntiemeting van het gevoerde beleid.

Dan antwoord ik nu op uw vraag over de opportuniteit. De vraag of een minister kan beschikken over kredieten voor studieopdrachten of voor wetenschappelijk onderzoek wordt tijdens de begrotingsopmaak bediscussieerd en beargumenteerd.

Vaak komen de voorstellen voor het uitschrijven van een studieopdracht van de administratie. Misschien komt er ooit een moment – maar dat denk ik niet -, dat de best gevormde administratie ter wereld geen nood meer zal hebben aan onderzoek. Dat betwijfel ik echter sterk. Er zal nood blijven aan onderzoek, omdat de administratie een andere taak heeft. De administratie voelt vaak zelf aan waar de grenzen liggen van het eigen kunnen en in welke gevallen advies of begeleiding van externen nodig is.

Ik geef een voorbeeld over de ruime thematiek van outsourcing. Mijnheer Gabriëls, u verwijst naar het belangrijke budget voor vorming en alles wat

ermee samenhangt. Binnen de huidige administratie zijn er mensen die kunnen omgaan met outsourcing. Toch was geen knowhow aanwezig. Heel vaak doet men in privé-ondernemingen precies om die redenen een beroep op externe consultants.

Onderzoek is naar mijn overtuiging opportuun en zelfs noodzakelijk op het moment dat de administratie zelf niet de nodige inhoudelijke input kan leveren bij de beleidsvoorbereiding, de beleidsondersteuning of de beleidsuitvoer. Het is misschien nuttig dat we een viertal vormen van beleidsmatig onderzoek onderscheiden.

Ten eerste is er de kennisverwerving en beleidsvoorbereiding, met name het genereren van kennis over de ontwikkelingen en nieuwe tendensen in een bepaald beleidsdomein.

Ten tweede is er het uitwerken van beleidsmaatregelen of het ontwikkelen van beleidsscenario's. Hierbij wordt uitgegaan van de vraag hoe de Vlaamse overheid kan inspelen op deze ontwikkelingen.

Ten derde is er de beleidsevaluatie : onderzoek naar de gevolgen van het gevoerde beleid, zowel op kwalitatief als kwantitatief vlak.

Ten vierde is er de beleidsondersteuning : begeleiding en ondersteuning van de administratie bij de uitvoering van het beleid door externen. In dit geval ligt de klemtoon op de overdracht van expertise. Zo krijgt de administratie gaandeweg zelf de technieken en procedures, die door de externe specialisten worden aangereikt, onder de knie. Dat geldt evenzeer op het vlak van de strategische planning inzake prestatiebegrotingen en een aantal doelstellingen die moeten worden waargemaakt.

Of onderzoek best aan derden wordt uitbesteed, hangt af van diverse factoren. Belangrijk is de specialisatiegraad van het onderzoek en de expertise-ervaring. Het hangt ook af van de kennis van nieuwe methoden en technieken die externe adviesbureaus of onderzoeksgroepen kunnen bieden en van de competentie die slechts op ad hoc basis aanwezig is naar aanleiding van een concreet geval.

De administratie heeft een nieuw statuut. Ze moet zo goed mogelijk werken met minder mensen, namelijk 10 percent op vijf jaar. Die mensen worden beter vergoed en hebben een grotere verantwoordelijkheid. Als een administratie ook een absoluut kennis- en expertisecentrum moet zijn, dan ben ik ervan overtuigd dat de kostprijs structu-

Van den Brande

reel veel hoger zou zijn dan wat nu aan onderzoek wordt uitgegeven.

Ik formuleer mijn antwoord op uw tweede vraag. De resultaten van beleidsgericht onderzoek worden uiteindelijk in beleidsdocumenten verwerkt. Onderzoek gericht op kennisverwerving in een bepaald beleidsdomein documenteert heel vaak de beleidsbrieven. Dat is een totaal nieuwe procedure die we hebben ingevoerd in deze legislatuur. Daartoe werd al een aanzet gegeven in de vorige legislatuur.

Hoogwaardige juridische adviezen ondersteunen bijvoorbeeld de discussie over de staatshervorming. We weten proefondervindelijk dat op een aantal domeinen de defederalisering van het gezondheidsbeleid externe expertise vereist. Met de beste wil van de wereld is deze niet aanwezig in de administratie.

In dat verband moet ik zeggen dat we in de administratie twee of drie departementen hebben die historisch gegroeid zijn uit de Belgische staat en die bij de vijf basisdepartementen Onderwijs, Kunst, Wetenschappen, Infrastructuur en Openbare Werken hoorden. Een aantal opdrachten die we moeten vervullen, gaan gepaard met geen enkele overdracht van ambtenaren. Dat geldt bijvoorbeeld voor wetenschapsbeleid, voor Europees en buitenlands beleid en voor een aantal andere domeinen waarachter geen overgedragen knowhow, expertise en 150 jaar traditie zit. Men gaat daar nogal makkelijk aan voorbij. Alle domeinen waarvoor we bevoegd zijn, kunnen we niet zomaar waarmaken met een overdracht van ambtenaren die de nodige ervaring en knowhow hebben. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor het milieu.

Onderzoeksresultaten kunnen aan de basis liggen van concrete beleidsmaatregelen. Er wordt alleen niet genoeg expliciet naar het voorbereidend onderzoek verwezen. Dat heeft te maken met de ijdelheid van sommige politici. We doen alsof we het zelf hebben uitgevonden. Ik vind dat we in beleidsbrieven meer moeten refereren aan wat werd aangebracht door het onderzoek. Een beleidsbrief mag echter ook geen wetenschappelijk traktaat worden. Ik zal de opdracht geven aan mijn collega's om daar rekening mee te houden.

In het verleden werd, onder meer door de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid, vastgesteld dat in een aantal gevallen onderzoeksresultaten te weinig werden gevaloriseerd. Het advies van de VRWB

werd ter harte genomen en in functie van de gemaakte opmerkingen heb ik als minister voor Wetenschap en Technologie, een nieuw programma rond beleidsgericht onderzoek naar voren gebracht. Daarin wordt het effectieve gebruik van onderzoeksresultaten op verschillende manieren aangemoedigd. Het aanbod aan onderzoekspotentieel moet worden afgestemd op de nood aan beleidsonderzoek. Er moet via contactpersonen en sturingsgroepen permanente uitwisseling zijn tussen de opdrachtgevende administraties en de onderzoeksgroepen. Zo kan het onderzoek waar nodig bijgestuurd worden en is er een kennistransfer tussen de betrokken partners mogelijk. Het is ook essentieel om uitvoeringstermijnen op te leggen, zodat onderzoeksresultaten beschikbaar zijn op het moment dat ze voor de beleidsmakers maximaal relevant zijn.

De derde vraag betrof de universiteiten en de betoelaging. Wat zijn de drie geldstromen? De eerste geldstroom is bedoeld als basisfinanciering voor de universiteiten. Ze wordt in hoofdzaak gebruikt om onderwijs te organiseren. De middelen worden volgens de studentenaantallen over de verschillende universiteiten verdeeld.

De tweede geldstroom bestaat uit twee delen. Via de directe tweede geldstroom krijgt elke universiteit middelen om het eigen onderzoek te financieren. Een belangrijk deel van de groeiende financiële middelen voor onderzoek gaat naar de vorming van vorsers. Een cruciaal onderdeel van die vorming bestaat in het schrijven van een doctoraatsproefschrift. De indirecte tweede geldstroom verloopt via het FWO en het IWT en produceert speerpuntonderzoek door het stimuleren van inter-universitaire competitie in het onderzoek.

De derde geldstroom ten slotte is het gevolg van contractonderzoek dat de universiteiten uitvoeren op basis van het valoriseren van hun expertise voor maatschappelijke toepassingen.

Studieopdrachten spelen in op een heel specifieke onderzoeksbehoefte van de overheid, ze bepalen welke vragen, knelpunten of problemen moeten worden opgelost, ze worden vrij concreet omschreven en moeten op korte termijn resultaten opleveren. Dat is een typische vorm van contractonderzoek die dus binnen de derde geldstroom te situeren is. Dergelijke opdrachten worden uiteraard tegen betaling uitgevoerd. Het is een mooie wensdroom dat wetenschap gratis ter beschikking zou worden gesteld, een soort transfer op immaterieel vlak.

Van den Brande

De uitgekeerde bedragen hangen nauw samen met het volume, de aard en de omvang van het gevraagde onderzoek en variëren dan ook van onderzoek tot onderzoek. Vandaar dat het niet zinvol is om aan de universiteiten rechtstreeks een forfaitair bedrag uit te betalen. Voor mij moet precies het niet-forfaitaire karakter van de geldstromen worden behouden, anders krijgt men een enveloppe die losgekoppeld wordt van de doelstellingen.

In de praktijk komt de betaling van contractonderzoek rechtstreeks aan de universiteiten of hogescholen ten goede. Een studieopdracht wordt immers beschouwd als een prestatie aan derden, geleverd door personeelsleden die voortbouwen op de aan de universiteit aanwezige kennis. Als dusdanig valt hij onder toepassing van het decreet van 22 februari 1995 betreffende de dienstverlening door universiteiten en hogescholen. Zelfs wanneer een beroep wordt gedaan op een bepaalde onderzoeker of op een bepaalde onderzoeksgroep, wordt de opdracht, evenals de vergoeding, toegekend aan een universiteit. Vervolgens beschikt elke universiteit over een intern reglement dat de toewijzing van de opbrengsten regelt. Een deel daarvan gaat altijd naar het gebruik van lokale infrastructuur, diensten en personeel. Eventueel wordt ook in een verdeling van de winst onder de betrokkenen voorzien.

Omwille van de nood aan onmiddellijk beleidsondersteunend onderzoek kunnen deze middelen dus niet altijd rechtstreeks aan de universiteiten ter beschikking worden gesteld. Wel bestaat sedert de begroting 1996, verder geactiveerd in 1997, een belangrijk nieuw initiatief rond het stimuleren van het onderzoek in de humane wetenschappen. De belangrijkste adviezen hierover vindt men in het rapport Wetenschap als Cultuur van de VRWB. Dit initiatief werd op de sporen gezet door de beslissing van de Vlaamse regering van 24 juli 1996.

Het is mijn zorg dat zulke toewijzingen correct en glashelder verlopen. Vier krachtlijnen staan in dit nieuwe initiatief voorop : vrouwenstudies, beleids- en performantie-indicatoren voor de overheid, het Vlaams cultuur-historisch erfgoed en de onderzoekslijn Leo Apostel, die te maken heeft met meer levensbeschouwelijke aangelegenheden. Heel belangrijk hierbij is dat een publieke oproep gelanceerd wordt, waarna de verschillende ingediende onderzoeksprojecten op hun merites beoordeeld worden. De uiteindelijke goedkeuring was gepland voor het einde van het jaar. Ik had de twijfelachtige

eer om veel verzoeken te moeten afwijzen, steeds volgens de geijkte procedure.

Uit deze oefening werden belangrijke lessen getrokken voor de eventuele opvolging van dit programma. Vooreerst blijkt een ongemeen grote belangstelling te bestaan vanuit de humane wetenschappen. Dit heeft als gevolg dat de vraag het budgettaire aanbod ruimschoots overstijgt. Gegevens hierover vindt men in de Speurgids.

In 1997 wordt dit programma opgesplitst in twee onderdelen : een eerste betreft het fundamenteel onderzoek, een tweede het beleidsgericht onderzoek. Dit laatste wordt uitgebreid tot een budget van 400 miljoen frank. Een van de redenen voor deze opsplitsing is de ervaring dat de budgettaire spanning tussen beide vormen van onderzoek te hoog opliep.

Er blijkt een noodzaak te bestaan aan een wetenschappelijke onderbouw van het beleid van de overheid in al zijn facetten : welzijn, gezondheidszorg, cultuur, wetenschapsbeleid en gelijke kansen. Verschillende van deze onderzoekslacunes werden trouwens al gesignaleerd in het Strategisch plan Vlaanderen, deelgebied wetenschap en technologie. Zij zullen via deze weg kunnen worden opgevuld. Er is ook een grote nood aan een standaardisering van de verschillende procedures en mechanismen waardoor onderzoeksprojecten binnen de verschillende deelgebieden worden toegekend.

Ik beantwoord nu de vierde vraag. De complexiteit van de samenleving en de maatschappelijke uitdagingen voor het beleid zijn dermate geëvolueerd dat beleidsmakers nood hebben aan een continue monitoring van de noden en behoeften van de samenleving en van de mogelijke en feitelijke effecten van beleidsmaatregelen. Uiteraard dient deze monitoring te berusten op objectieve, accurate en geldige methodes en technieken. Enkel wetenschappelijk onderzoek kan de basis aanreiken om deze monitoring uit te voeren en de methode kritisch te bekijken en bijstellingen te suggereren.

Uiteraard behoort het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek niet tot de kerntaken van beleidsmakers en ambtenaren en dikwijls is de vereiste deskundigheid niet aanwezig. Het ligt dan ook voor de hand dat de overheid een beroep doet op de kenniscentra van onze samenleving, universiteiten en onderzoeksinstituten, om de gegevens en resultaten te genereren die voor de beleidsvorming en -evaluatie essentieel zijn.

Van den Brande

Het beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek dient te worden onderscheiden van het inhuren van externe knowhow met het oog op een betere organisatie en werking van de administratie. Het eerste ondersteunt de beleidsbepaling door de Vlaamse regering, het tweede ondersteunt vooral de uitvoering van het beleid. Het ligt voor de hand de expertise hiervoor te halen waar ze zit, namelijk bij gespecialiseerde adviesbureaus die bevoorrecht getuigen zijn van wat er leeft op dit vlak.

Als we de ambitie hebben om een performante administratie uit te bouwen, om een beleid te voeren dat aan de werkelijkheid gekoppeld is, dan moeten een aantal tendensen kunnen worden opgenomen. Ik denk aan het praktische voorbeeld van Brussel. Ik heb de opdracht die al gegeven was door de voormalige bevoegde minister, verlengd om de effecten van taalgebruik, taalhomogeniteit en taalheterogeniteit na te gaan. Hoe staan de taalgemengde gezinnen tegenover een aantal ontwikkelingen? Dit is minder theoretisch dan het lijkt. Het heeft belang bij de uitwerking van ons Brusselplan. Het helpt ons te bepalen hoe we omgaan met de herschikkingen die we wensen in de tweeledige opbouw van de Belgische staat en daarin de bijzondere positie van Brussel. We moeten ons hierbij op expertise steunen. De administratie is immers niet in staat om dit onderzoek zelf te voeren en ze zal dat ook nooit zijn.

Een ander belangrijk deel van de uitbestede studieopdrachten heeft betrekking op ad-hoc-ontstane behoeften. In zulke gevallen gaat het om een gespecialiseerd wetenschappelijk onderzoek, dat eens te meer niet zou kunnen worden uitgevoerd door de administratie. Het is trouwens niet verantwoord om structureel mensen en middelen in te zetten voor ad-hoc-problemen.

In mijn antwoord op uw vijfde vraag wil ik een onderscheid maken tussen studieopdrachten enerzijds en wetenschappelijk onderzoek anderzijds. Studieopdrachten hebben meestal betrekking op het behalen van concrete en praktische resultaten op korte termijn. Daarbij is het inschakelen van bijvoorbeeld een architectenbureau noodzakelijk. Ik zou niet graag aansprakelijk zijn voor de plannen en berekeningen voor de gebouwen van onze ambtenaren. Het inhuren van externe knowhow helpt de organisatie en werking van de administratie verbeteren.

De overeenkomsten die de toewijzing van een studie bevatten, worden afgesloten volgens de voor-

schriften en procedures opgelegd in de wetgeving op de overheidsopdrachten. De opdrachten in het kader van wetenschappelijke onderzoeksprojecten worden toegekend op basis van objectieve evaluaties door wetenschappelijke experts. Voor fundamenteel onderzoek wordt de evaluatie van de onderzoeksvoorstellen georganiseerd door het FWO. In de beoordelingscommissie zetelen nu ook buitenlandse experts die de voorstellen op hun inhoudelijke wetenschappelijke kwaliteiten beoordelen.

Ook voor het beleidsgericht onderzoek wordt een dergelijke procedure gevolgd. Een voorbeeld hiervan is het programma Beleidsgericht Onderzoek waartoe de Vlaamse regering op 6 mei jongstleden heeft beslist. In dit programma worden de onderzoeksbehoeften van regering en administratie afgebakend.

Ik deel de zorg van de heer Gabriëls. We hebben hier te maken met een instrumentarium dat men oordeelkundig, volgens vaste regels en op een heldere manier moet hanteren. Alle getroffen maatregelen hebben altijd dezelfde doelstelling. Ik wil het beleidsgericht onderzoek aan dezelfde absolute regeling onderwerpen als het wetenschappelijk onderzoek, dit tot ongenoegen van een aantal mensen.

Ik krijg vaak mensen over de vloer met een heel interessant onderzoek dat kansen verdient. Mijn antwoord is echter altijd hetzelfde: dien volgens de juiste kanalen een voorstel in, het zal worden geëvalueerd. Ik geloof dat dat de enige manier is om duidelijk te maken dat een administratie haar eigen opdrachten heeft en dat alles volgens eerlijke, duurzame en objectieve regels moet verlopen.

De voorzitter : De heer Gabriëls heeft het woord.

De heer Jaak Gabriëls : Ik heb getracht de zorg van het parlement én van het Rekenhof weer te geven. De vraag naar de kosten-batenverhouding is in deze fundamenteel. Sommige opdrachten of deelopdrachten kunnen inderdaad niet aan de administratie worden uitbesteed. Ik blijf erbij dat bepaalde elementen in de toekomst door de eigen administratie moeten worden onderzocht, zeker wanneer het niet om diepgaand wetenschappelijk onderzoek gaat.

Ik wil nogmaals mijn vraag naar openheid ten opzichte van het parlement benadrukken, mijnheer de minister-president. Het is belangrijk dat wij bij de studieopdrachten worden betrokken, zodat we gezamenlijk kunnen oordelen over de rechtmatig-

Gabriels

heid, de verantwoording en de opportuniteit. Wij hebben als parlementsleden het recht hierover te oordelen. Het is niet goed, ook niet voor het prestige van de regering of het parlement, wanneer op een bepaald moment verbanden zonder duidelijke oorsprong worden ontdekt. Het Rekenhof heeft vanuit die zorg zijn opmerkingen geformuleerd. Ik hoop dat uw antwoord inzake de beleidsbrieven wordt ondersteund door het beleid zelf. In de gesprekken over de nieuwe politieke cultuur wordt onder meer over de functionaliteit van het Rekenhof gepraat. Indien dit mede zijn beslag kan krijgen in die discussies, kan de transparantie van het beleid alleen maar groeien.

De voorzitter : Mevrouw Verwimp heeft het woord.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis : Ik wens me aan te sluiten bij het betoog van de heer Gabriels. Hij heeft het in verband met de studieopdrachten over een bedrag van 2 miljard frank voor de laatste drie jaar. Uit de bijlage bij de vragen en antwoorden blijkt dat het om studies vanaf 1991 gaat.

Een groot aantal van die studieopdrachten handelt over mobiliteit. De titels ervan leken vaak boeiend en ik ging op zoek naar de studieresultaten in de informatheek van het parlement. Ik heb geen enkele studie of naslagwerk gevonden. Op mijn verzoek heeft men ze aangevraagd bij de bevoegde kabinetten. Uiteindelijk bleek dat enkele studies over mobiliteit, gestart in 1991-1992 nog altijd niet afgerond of beschikbaar zijn. Hoe zit het met de opvolging van dergelijke studies ?

Ik heb ook de titels bekeken. Titels zeggen niet alles, maar bij enkele stelde ik me toch vragen inzake de beleidsrelevantie. De heer Gabriels had het er al over, is dit niet vaak een verkapte vorm van subsidiëring aan de universiteiten ? De RUG heeft bijvoorbeeld een studie verricht over gezondheid en kansarmoede in Vlaanderen. Dat is duidelijk een studie met beleidsrelevantie.

Die studie is in 1994 opgegeven voor 2 miljoen frank. In 1995 komt ze terug voor 1,6 miljoen frank. Ik neem aan dat nog een toevoeging nodig was. In 1994 was de titel Gezondheid en Kansarmoede in Vlaanderen. In 1995 heet de studie Kansarmoede en Gezondheid in Vlaanderen. Misschien werd de nadruk verlegd. Ik heb daar geen moeite mee.

Er is ook een titel die luidt : Testbatterij dove kinderen met cochulaire implant. Mij lijkt dat een

onderwerp voor een thesis geneeskunde. Gedragsexotiepe biologisch bepaalde ontwikkelingsachterstand. Ik zou dat als thesis aan een doctor in de biologie geven.

Minister-president Luc Van den Brande : Ik geloof niet dat het aan een architect is gegeven.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis : Ik stel me toch vragen bij de beleidsrelevantie van studieopdrachten met zulke titels. Een andere titel is : Onderzoek naar plotse hartdood bij sportbeoefening. Dat is goed voor een dokter, maar wat is de beleidsrelevantie ? Ik zou het graag toegepast zien en weten wat ermee gebeurd is. Het is niet onwaarschijnlijk om te denken, zoals de heer Gabriels ook zei, dat het om een verkapte vorm van subsidiëring aan universiteiten gaat. Waarom gebeurt dat dan niet rechtstreeks ?

De voorzitter : Minister-president Van den Brande heeft het woord.

Minister-president Luc Van den Brande : Ik denk, mijnheer Gabriels, dat we het in ruime mate eens zijn over de doelstellingen. Ik heb u niet horen zeggen dat onderzoek en studies per definitie uit den boze zijn. U hebt gelijk dat een aantal zaken geleidelijk aan tot de knowhow van de administratie moeten behoren. Toch ben ik ervan overtuigd dat bepaalde dingen altijd zullen moeten worden uitbesteed. De verhoudingen value and money en return on investment moeten wel kloppen.

In bepaalde krantenartikels spreekt men over 2 miljard frank over drie jaar. Het gaat over 0,1 percent van het budget. Ik zeg niet dat die 0,1 percent te veel of te weinig is. Dat is het punt niet. Ik vind wel dat we de verhoudingen juist moeten zien. Het gaat om een totaal pakket aan middelen van afgerond 1.600 miljard frank op drie jaar. Daar staat dan 2 miljard frank tegenover.

Ik ga ermee akkoord dat er opvolging moet zijn. In dergelijke opdrachten moet er een eerste, tweede en derde rapport komen.

De middelen worden trouwens maar vrijgegeven als de studie naar buiten komt.

Ik voel me verder niet geplaatst om de thema's te bekritisieren. Inzake sportbeleid weet ik niet of het irrelevant is om een studie te krijgen over de hartdood bij sportlui. Ik denk wel dat zulks belangrijk kan zijn.

Van den Brande

We moeten objectiveren. We moet ook meer refereren. Dat is belangrijk. Ik zal daar bij mijn collega's trouwens op aandringen. We moeten bovendien regels respecteren die gelden voor het onderzoek in globo. Dat zijn drie punten die richtinggevend zijn inzake het beleid in de toekomst.

De voorzitter : Ik vind ook dat gemaakte studies moeten te vinden zijn in het Vlaams Parlement, zoals mevrouw Verwimp aanhaalde.

De heer Gabriels heeft het woord.

De heer Jaak Gabriels : Ik denk, mijnheer de minister-president, dat onze bekommernissen gelijklopend zijn. Ik wil toch nog even iets aanhalen. U zegt dat het gaat om amper 0,1 percent. Als

het over 1 miljard frank voor de verlaging van de vennootschapsbelasting gaat, hoor ik u dat nooit uitdrukken in een percentage van de totale begroting. Ik vind het onderzoeksbedrag in ieder geval belangrijk genoeg om kritisch te worden onderzocht naar zijn return on investment.

Tot slot wil ik nog dit meegeven. Broze en vallende bejaarden is een studie die werd gemaakt door de socialistische ziekenfondsen in Brussel. Ze kostte drie miljoen frank.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

[...]

– *De vergadering wordt gesloten om 16.30 uur.*
